

Poština plačana pri pošti
6101 Koper – Capodistria
TISKOVINA

SVETILNIK

/ Kulturni občasnik za mlade zanesenjake /
Gledališče Koper / Pokrajinski muzej Koper /
Comunità Autogestita Costiera della Nazio-
nalità Italiana Capodistria, Centro Italiano
"Carlo Combi" Capodistria / Osrednja knjižnica
Srečka Vilharja Koper / Pokrajinski arhiv Koper
/ Otok, zavod za razvijanje filmske kulture,
Izola / Pomorski muzej "Sergej Mašera" Piran /
Znanstveno-raziskovalno središče Koper
/ Letnik XIII / Številka 1 / September 2019 /
Brezplačni izvod /

prvi
PRIZOR

Tatjana Doma, Jaša Jamnik

Super reva*Najbolj komičen krimič**Krstna uprizoritev**Gledališče Koper in Slovensko stalno gledališče, Trst*

Režiser

Dramaturginja

Scenografinja in kostumografinja

Oblikovalca videa

Avtor glasbe

Lektor

Oblikovalec svetlobe

Jaša Jamnik

Tatjana Doma

Vasilija Fišer

Izidor in Radovan Čok

Mirko Vuksanović

Martin Vrtačnik

Jaka Varmuž

*Jure, najbolj frajerska reva**Tina, najbolj očarljiva barabinka**Poštar, Policaj**Dostavljalec pic, Ugrabitelj**Lukec, najbolj pridni lump***Igor Štamulak****Anja Drnovšek****Tadej Pišek****Blaž Popovski****Rok Matek** (na posnetku)

Tonski in video tehnik **Alen Kump**, lučni tehnik **Siniša Milič**. Rekviziter **Vid A. Batista**, maskerka **Sara Longar**. Vodja tehnike **Milan Percan**, odrski mojster **Franc Kramperšek**, odrski tehnik **Vasja Bradač**, garderobierka **Karolina Rulofs**. Rekvizite je izdelal **Vid A. Batista**.

Predstava traja 55 minut.

Premiera v Gledališču Koper 28. septembra,
v Slovenskem stalnem gledališču 16. decembra 2019.

Popolndan, ko staršev ni doma, veliko obeta. Razgrajaški Jure komaj čaka, da ga mlajši brat Lukec pelje na posebno, izjemno slastno torto. Juretovo nestrpno pričakovanje se hitro spremeni v razočaranje, saj brata ni od nikoder. V slabo voljo ga spravi še prihod prijateljice Tine, ki jo je pridni Lukec prav tako povabil na torto. Juretu to seveda ni všeč. Malo je ljubosumen, ker

je na skrivaj zaljubljen v Tino. Po drugi strani pa se boji, da bi pojedla preveč torte, saj je tudi ona nora na sladkarije in jih lahko poje skoraj toliko kot on.

Stvari se začnejo zapletati, ko poštar prinese paket za Lukca. Tina in Jure ga brez dovoljenja odpreta, ker mislita, da so v njem sladkarije. V paketu je nepričakovana smrdljiva vsebina. Lukca še vedno ni od nikoder, Jureta in Tino pa

obiskujejo sumljivi in nepričakovani gostje, ki ju spravljajo v paniko.

Popolnoma običajen popoldan se spremeni v napeto kriminalko s številnimi komičnimi zapleti, nepričakovanimi obrati in nenavadnimi vsiljivci. Komičen krimič, ki razkriva, da so največji frajerji lahko tudi super reve in pridni fantki super barabe. *

Kviz za Super reve

Kadar se Super reve, njihovi bratci in prijateljice ne skrivajo v kleti in ne pošiljajo kakcev po pošti, brskajo po knjigah, raziskujejo najrazličnejše reči in tekmujejo v znanju. Vprašanja, ki si jih postavljajo, govorijo o planetih, živalih, biologiji, geografiji, astronomiji in še in še. Zmagovalec si pribori kakšno sladkarijo, ki jo nasprotnik kot največji zaklad na svetu skriva v najbolj skritem kotičku svoje sobe in jo le stežka ponudi svojemu nasprotniku. Najboljše orožje, da sladkarije ostanejo na varnem je, da znaš pravilno odgovoriti na čim več vprašanj.

Jure, Tina in Lukec so mi zaupali vprašanja in jaz jih postavljam vam.

Zdaj pa pravila igre.

Vsak pravilni odgovor prinese en kakec. Imaš 5 minut za vsako vprašanje. Pri odgovoru na vprašanje si lahko pomagaš z: mamo, očetom, bratom, sestro, teto, stricem, babico, dedkom, Googlom, knjigo, vsevedim sosedom, radovedno sosedo ... Vsak pravilni odgovor, ki ga poveš takrat, ko ga soigralec ne ve, pa prinese dva kakca. Če nobeden od igralcev ne pozna odgovora na vprašanje, se vprašanje preskoči. Igralec, ki zbere več kakcev, je seveda zmagovalec. Igro lahko igraš največ 50 minut. Ko kazalec na uri pokaže konec igre, je zmagovalec tisti, ki ima zbranih več kakcev. Kje dobiti kakce? Izreži jih iz časopisa, če ti jih zmanjka, si jih nariši sam. Kaj je nagrada za zmago? Soigralčeve sladkarije seveda.

1. – Kako se je imenoval največji dinozaver, ali je bil mesojed, rastlinojed ali vsejed?
2. – Zakaj imenujemo Zemljo modri planet?
3. – Zakaj nastanejo valovi?
4. – Kako se imenuje lava, ko je še v notranjosti zemlje, in iz česa je ta snov sestavljena?
5. – Kaj imenujemo džungla?
6. – Zakaj lokvanji lahko plavajo na vodi?
7. – Kje nastajajo nitke, iz katerih pajek tke svojo mrežo?
8. – Korale so rastline ali živali?
9. – Ali znata noj in gnu leteti? V čem sta rekorderja?
10. – Zakaj imenujemo Mars rdeči planet?
11. – Zakaj Luna spreminja obliko?

Želim ti napet in vedoželjen tekmovalni dvoboj. * Samanta

Vprašanja, odgovori in ilustracije so iz knjige Zakaj? Larousse za otroke, Didakta, 2009.

Rešitve: 1. Dinosaur, rastlinojed; 2. Zato ker je velik del Zemlje pokrit z morfi in oceani; 3. Zaradi vetra, ko le-ta pihata taktat, ko jo osvetljuje sonce, in ker skupaj z Zemljo krozi okoli Sonca, ni vedno enako osvetljena. Ne; rekorderja sta v teku po zemlji; 10. Zaredi sestave tal: v njih je veliko železa; 11. Je ne spreminja, vidimo jo samo toplih morjih. Sestavljene so iz drobnih cevčic, polipov, in oborožene s tipakami, s katerimi zagrabijo svojo plen; 9. žuje in kjer je vedno zelo vroče; 6. V listih so mehurčki zraka; 7. V pajkovem zadku; 8. To so oklepi živali, ki živijo v po površini morja; 4. Magma; stopljene kamnine in plini; 5. Tropske gozdove ob ekvatorju, območje, kjer velika de- želja; 3. Zaradi vetra, ko le-ta pihata

Muzejsko poletje na fotografijah

Na Poletno muzejsko noč so se doživljajskega vodstva udeležili številni otroci, pritegnil pa je tudi posamezne starše.

V maju so v sodelovanju s skupino ljubiteljev in raziskovalcev rimske dobe iz Trsta (Società Friulana Archeologia – Sezione Giuliana/Legio XV Apollinaris) potekala predavanja in delavnice na temo rimske vojske, rimskih iger in vsakdana v rimski dobi.

Na prvi poletni počitniški delavnici so otroci spoznavali palačo in muzejske vsebine. S pomočjo igre, ugank in zabavnih nalog so odkrivali skrite zaklade bogate dediščine naših krajev.

Na poletni počitniški delavnici »Igrajmo se, kot so se igrali nekoč«, so otroci spoznali igre s kamenčki, »am salam«, »mamica, koliko je ura?«, »birille«, naučili so se »voziti šino«, prav tako so uporabili domišljijo in si novo igro izmislili sami.

Med najbolj priljubljenimi poletnimi delavnicami je arheopskovnik. Prelevili smo se v arheologe in se lotili arheoloških »izkopavanj«. Spoznali smo pot, ki jo »prehodijo« najdeni fragmenti predmetov od izkopavanj do predstavitve v muzejski zbirki.

Predzadnjo julijsko počitniško delavnico Koper v kolažu smo začeli v našem pianu nobile, kjer smo si ogledali, kakšen je bil Koper pred 400 leti. V tehniki kolaža smo ustvarili svojo vizijo Kopa, nastale so prave mojstrovine.

Spet podiramo rekorde! – Tudi v prvem polletju ste pridno obiskovali muzej: od januarja do junija 2019 smo vodstva in delavnice pripravili za kar 153 skupin s skupaj 2622 obiskovalci in 185 spremljevalci!

* Tjaša in Brigita

V okviru projekta SKUM otroci doživljajo umetnost v stiku z umetniškimi deli ter ustvarjajo skupaj z umetniki. Muzej so obiskali in v njem ustvarjali otroci iz vrta in OŠ Pivka.

Na eni izmed počitniških delavnic smo otroke popeljali v svet ročnih spretnosti. V uvodnem delu smo v palači Belgramoni Tacco poiskali prazgodovinske statue, sledilo je tkanje na manjših statvah ter preizkus različnih tehnik tkanja.

Niz julijskih počitniških delavnic smo sklenili z Rimljani. Običajnim vsebinam smo dodali izdelavo vencov iz lovorja, ki simbolizirajo plemenitost, z njimi so kronali rimske cesarje in vojščake. Prav tako zmagovalno in plemenito so se počutili tudi otroci, ko so si na koncu delavnice naredili rimske tunike in se okronali z lovorjevimi vencmi.

Muzejski spomin

Se še spomnite igrice, pri kateri so kartice s sličicami obrnjene narobe, vi pa morate z obračanjem poiskati čim več parov? Malce težjo različico te igre smo pripravili tudi v muzeju in se jo lahko igrate v večnamenskem prostoru.

10 izbranih predmetov pa vam predstavljamo tudi v Svetilniku.

Naloga: Pred tabo so fotografije muzejskih predmetov. Poveži jih z razlago, za kateri predmet gre, in z ustreznimi koščki teh slik na desnem delu.

A – Plakat za Prvo istrsko pokrajinsko razstavo leta 1910

B – Portret kapitana Nazaria Zetta

C – Kip sv. Nazarija, zaščitnika Kopra

Č – Slika Marije z detetom (tempera na les)

D – Ročka za kavo iz časa Napoleona

E – Rokokojska porcelanasta namizna ura

F – Pogled na trg Brolo v Kopru

G – Solnica

H – Škofovski prestol

I – Poznogotska okrašena skrinja

* Brigita

Rešitve:
a-C-7; b-D-4; c-C-9; č-F-5; d-B-2; e-H-10; f-D-8; g-I-6; h-E-3; i-A-1

Ustvarjalnice – napovednik

Razstava Nicolette Costa

Muzejska galerija, 11. sept.–10. nov. 2019
Ilustratorka bo v sklopu razstave pripravila tudi **nekaj delavnic** za predšolske otroke in učence prve triade osnovnih šol:
👉 **sreda, 18. 9. 2019, ob 10. in ob 11. uri**
👉 **sreda, 25. 9. 2019, ob 10. in ob 11. uri**

Učiteljice, pripeljite otroke na brezplačen ogled razstave ali pa prijavite svojo skupino/razred na eno od delavnic!

Teden otroka – z igro do dediščine

👉 **sobota, 12. 10. 2019, ob 10. uri:**
ustvarjalna delavnica za otroke
Dejavnost je brezplačna, vabljeni!

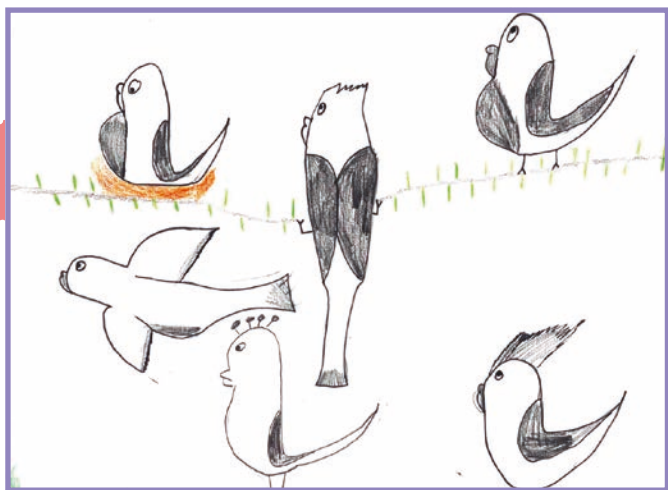
NOVO v Pokrajinskem muzeju Koper!

Vsi muzejoljubi se boste gotovo razveselili **novega muzejskega vodnika**, ki ga za samo 3 evre dobite na recepciji muzeja. Zabavoljubi pa lahko obiščete našo **spletno stran**, kjer vas v zavihku **Zabava** čakajo kvizi, uganke in igrice: <https://www.pokrajinski.muzej.koper.si/si/muzej/zabava> *

La Scuola elementare "Pier Paolo Vergerio il Vecchio" di Capodistria si presenta con i contributi preparati dagli alunni della sezione periferica di Crevatini

Perché i pappagalli sono colorati

Una volta nel bosco arrivò una giraffa. I pappagalli si misero a prenderla in giro. La giraffa era triste. I pappagalli non capivano che rendevano tristi gli altri prendendoli in giro. Dopo un po' la giraffa si stufò e arrabbiata si mise a inseguire i pappagalli.

Li inseguì a lungo, attraverso radure e boschi. Dopo un po' uno dei pappagalli intravide in lontananza un fiume dai colori dell'arcobaleno. Disse ai suoi amici di seguirlo. Si diressero verso il fiume variopinto.

I pappagalli stanchi e impauriti caddero nel fiume di colori. Il fiume era magico perché dipingeva e rendeva buoni tutti coloro che si tuffavano nelle sue acque. I pappagalli uscirono dall'acqua diversi. Erano diventati belli, colorati, eleganti, gentili, cortesi, amichevoli, altruisti e generosi. Quando uscirono dall'acqua la giraffa non li riconobbe più.

Allora i pappagalli colorati volarono a chiamare gli altri pappagalli che erano ancora grigi. Convinsero i pappagalli grigi a tuffarsi nel fiume arcobaleno e a diventare più buoni.

I pappagalli colorati fecero pace con la giraffa e giocarono con tutti, senza offendere mai più nessuno. Gli animali erano felici di non essere più presi in giro, così nell'Amazzonia vissero tutti felici e contenti.

Da quel momento in poi tutti i pappagalli sono colorati.

* Gli alunni della classe III della sezione periferica di Crevatini

La casa della felicità ...

Nella casa della felicità ogni cosa la gioia ti dà, il pavimento sembra un prato le scale un ponte colorato.

Nella casa della serenità non è ammessa la malvagità, sembrano fiori le persone che sorridono in ogni stagione.

All'improvviso mi son svegliata e ho bevuto l'aranciata, poi lontano dalla realtà ho dormito con tranquillità.

* Arina Filatova, classe V della sezione periferica di Crevatini

La casa della felicità ... ogni giorno è una festività, i cassetti ne sono pieni e con i videogiochi ti scateni.

Nella casa del divertimento c'è sempre un gran coinvolgimento, sembrano ali dorate le pareti colorate.

Lunedì da casa mia la felicità è andata via, le cose son normali e io non ho più le ali.

Martedì a casa mia è tornata l'allegria, è presente il buonumore se si chiede per favore.

* Gianluca Miglioranza, classe V della sezione periferica di Crevatini

Tanto, tanto tempo fa in Amazzonia tutti i pappagalli erano grigi. Erano dei pappagalli molto, molto mal-educati. Ed è per questo che non avevano amici. Tutti gli animali li evitavano.

Jelka Reichman

Poznana slovenska ilustratorka Jelka Reichman je konec avgusta praznovala svoj 80. rojstni dan. Ob tej priložnosti je izšla nova zakladnica njenih umetnin.

Naslov zbirke se skriva v glavnem geslu križanke. Razstavo njenih del si lahko ogledate na Oddelku za mlade bralce.

Križanko sestavljajo naslovi pesmi, ki jih je ilustrirala Jelka Reichman. V pomoč pri reševanju so spodaj zapisane prve kitice posameznih pesmi.

1 – Dane Zajc: pekarica
Tam v daljavi,
tam v goščavi,
tam so lešniki doma.

2 – Slovenska ljudska pesem:
.....
..... se je usedla gor
na drobno vejico
in je zapela vsa vesela cici cici do.

3 – Oton Župančič: Vrabci in
.....
Čiv-čiv, čiv-čiv,
še dolgo bom živ,
živ-žav, živ-žav,
še dolgo bom zdrav:
na sredi poljā
tri vreče prosā!

4 – Oton Župančič: Ciciban in
.....
Čebelica leti z neba,
leti leti vse niže,
vse niže in vse bliže
čebelica leti z neba.

5 – Kajetan Kovič: Medvedja
.....
V medvedji
sedijo medvedi
in vrtijo debele oči
in se potijo pri abecedi
in se mučijo s piko na i.

6 – Srečko Kosovel:
Noč razgrni črna krila,
Pridi k meni bela vila,
In prinesi zlate zvončke
In prinesi mi bonbončke.

7 – Grigor Vitez: Kdo bo z nami šel v
.....
Kdo bo z nami šel v
tja v pod grmiček?

8 – Janez Bitenc: piha
..... piha čez goré,
dežek pada na poljé.

9 – Janez Bitenc: trka
Na okno tok tok
je potrkal,
pred oknom pa Rok
je jezno posmrkal:

10 – Kajetan Kovič: Zlata
Zlata k nam prihaja,
iz neznanega je kraja.
Kakor v sanjah mimo pluje,
koga vozi, kam potuje?

11 – Kajetan Kovič:
..... v velikih škornjih
prijaha,
strašno nagaja, strašno razsaja,
praska in ščiplje in bode in pika,
da bi že skoraj odšli po zdravnika.

12 – Branko Rudolf: Huda
.....
Bila je huda
šest črnih nog je imela,
je migala, je vohala,
je čisto ponorela.

12-letter crossword puzzle grid with 12 numbered starting points. The grid is partially filled with colored squares corresponding to the clues. The numbers are: 1 (purple), 2 (yellow), 3 (orange), 4 (pink), 5 (green), 6 (blue), 7 (tan), 8 (light purple), 9 (grey), 10 (pink), 11 (yellow), 12 (light blue).

* Urška

Kot sardine v konzervi ...

Pisalo se je leto 1879. Kraj, kjer se je zaradi z ribami bogatega morja, velik del prebivalstva ukvarjal z **ribištvo**m. Tu na tem otočku – Izola/Isola

se možu – Francozu rodi ideja. Odkupi zemljo s kosom obale in zalivom ter postavi tovarno za predelavo rib in konzerviranje. Tovarna je zrasla in začela delovati januarja **1881**. Emil Louis Roulet se je imenoval mož, domačini pa so tovarni rekli **»fabrica dei Francesi«**. Pet let kasneje so v Izoli

obratovale že **tri tovarne za predelavo rib**. V tovarnah so pražili, **marinirali**, predelovali in konzervirali.

V 20. letih dvajsetega stoletja je v izol-skih tovarnah za predelavo rib **delalo 658 žensk in otrok**. V konzerve so priplavale **sardele, skuše, sardoni in tune**. Poleg tega so proizvajali **ribjo moko, ribje olje, filete inčunov, pa tudi paradižnikovo mezgo, zelenjavne konzerve in marmelado**. Pred

drugo svetovno vojno sta se tovarni **Ampelea** in **Arrigoni** lahko pohvalili z lastno ribiško **floto**, ki je štela **31 ladij za izlov plave ribe, tunolovke in celo dve transportni ladji za zamrznjeno ribo**.

Ribe v konzervah morajo biti očiščene (brez glave, repa in drobovja), oprane, posušene in posušene ter obdelane s kuhanjem ali praženjem, gosto zložene in zalite z oljem (lahko se uporabijo tudi omaka, vino, zelenjava, **salamura**, sadje, sol, očetna kislina, začimbe). Konzerva mora biti nepredušno zaprta. Konzerve nato obdelajo (**sterilizirajo** pri temperaturi, višji od 100 °C).

Ribje konzerve iz Izole so si utrle pot do **svetovne slave**. Ne le, da so bile kakovostne, bile so tudi lične. Podjetje Arrigoni, ki je v času med dvema svetovnjima voj-

nama velik delež svojih proizvodov izvažalo na tuja tržišča, je veliko pozornosti namenjalo oblikovanju embalaže živilskih proizvodov. Predvsem ribje konzerve so z estetskega vidika ponujale možnost za to, da so si jih ljudje zapomnili. Leta 1926 je podjetje za blagovni znak svojih morskih proizvodov izbralo galebo, upodobljenega v rdečem trikotniku. Takrat so se še uporabljale litografirane konzerve, kasneje pa so jih zaradi ekonomskih razlogov zamenjale pločevinaste konzerve, opremljene s papirnatimi etiketami.

Petdeseta leta dvajsetega stoletja so prinesla spremembe v delovanju ribjih tovarn. Konec leta **1958** je nastalo podjetje **Delamaris** (s polnim imenom Kombinat konzervne industrije Delamaris Izola), ki je pod isto streho združilo tovarne **Argo** (nekdanja tovarna Arrigoni), **Iris** (nekdanja tovarna Ampelea), **Ikra** (nekdanja tovarna **De Langlade** iz Kopra) in Delamaris (leta 1952 ustanovljeno izvozno-uvozno podjetje).

Delamaris je bil edini predelovalec rib na Slovenskem in drugi proizvajalec po obsegu proizvodnje v takratni državi Jugoslaviji. Glavno dejavnost podjetja so predstavljali: konzerviranje rib, školjk, rakov in drugih vodnih živali, proizvodnja mešanih ribjih konzerv z zelenjavo in sadjem, konzerviranje sadja in zelenjave, proizvodnja ribje moke in mešanih krmil ter proizvodnja globoko zamrznjene in dehidrirane hrane. Delamarisova proizvodnja je slonela predvsem na predelavi drobne plave ribe in na pripravi mešanih konzerv ribe z zelenjavo (predjedi). * **Nada**

Reši naloge:

1. **Koliko let je Izola znana po ribjih konzervah?**

50 let, 93 let, 140 let, 240 let

2. **Ribje tovarne so skozi zgodovino menjale imena. Na črto zapiši ime, ki je označevalo isto tovarno.**

Ampelea –

De Langlade –

..... – Argo

Delamaris –

3. **Kaj pomeni izrek »kot sardine v konzervi«?**

A – Brezglavo ali nespametno ravnanje.

B – Veliko število ljudi v manjšem prostoru.

C – Ljudje na plaži, namazani z oljem za sončenje.

Č – Delavci v tovarni rib, ki jih pripravljajo za pakiranje.

4. **Opiši zaščitni znak za ribje izdelke, ki so ga uporabljali v tovarni Arrigoni, in ga nariši.**

.....

.....

.....

.....

Manj znane besede: * **konzerva** – neprodušno zaprta, navadno pločevinasta posoda s konzerviranim živilom; * **marinirati** – pripravljati jed z **marinado** za konzerviranje; * **marinada** – gosta tekočina iz olja, kisa, soli in začimb; * **flota** – vse ladje ene države ali pod skupnim poveljstvom; * **salamura** – razsolica oziroma slanica (slana voda) za konzerviranje hrane; * **sterilizacija** – postopek toplotne obdelave za uničenje vseh klic in bakterij, postati brezkužen; * **litografija** – grafična tehnika, pri kateri se risba odtisne s ploskim tiskom s kamene plošče; * **dehidrirati** – odvzeti, odstraniti vodo iz česa. * **Nada**

4. galeb z razširjenimi krili in ribo v kljuni v rdečem trikotniku z rumenimi robom. **Rešitev:** 1. c; 2. Iris, Ikra, Arrigoni, Vse (Iris, Ikra, Arrigoni); 3. b; 4. galeb z razširjenimi krili in ribo v kljuni v rdečem trikotniku z rumenimi robom.

Slika in kader

Ste vedeli, da imata slikarstvo in film veliko sorodnosti? **Slikarstvo je kot veliki brat filma**, ki je odraščal tisočletja pred njim. Prve sledi likovne umetnosti segajo v paleolitik, v katerem so bile odkrite prve jamske poslikave. Delo slikarja in režiserja ima veliko skupnih elementov. Tudi slikarji so morali najprej postaviti **kompozicijo** slike, torej si zamisliti, kaj vse bo znotraj okvirja platna in na katero točko bo postavljeno, šele nato so začeli slikati. Filmski režiserji so se tega naučili od slikarjev in njihove slike še danes uporabljajo kot **navdih** za svoje **postavitve kadrov** – to je tega, kar ujamejo v **oko kamere**. V filmskem jeziku temu pravimo **kadriranje**.

Spodaj je nekaj primerov slik in kadrov iz filmov.

- *Tvoja naloga je, da povežeš tiste kadre, za katere meniš, da so jih režiserji črpali iz sorodne slike. (Nekateri primeri so vzeti iz filmov za odrasle.)*
- *Naslednjič, ko boš gledal svoj najljubši igrani ali animirani film, opazuj, ali ima kaj skupnih lastnosti s kakšno sliko ali ilustracijo. Bodi pozoren na barve, postavitve junakov in predmetov v kadru.*

Če želiš še bolje spoznati, kako se dela film, lahko veliko interaktivnih vaj najdeš na spletni strani

www.thefilmcorner.eu, ki jo zavod Otok kot partner projekta pripravlja tudi v slovenščini. Če želiš svoje uporabniško ime in geslo, nam piši na lorena.pavlic@isolacinema.org

Ko bo spletna stran pripravljena tudi v slovenščini in jo bomo predstavili tudi učiteljem, boste z njeno pomočjo v šoli lahko delali filmske vaje.

Katere vrste umetnosti poznamo? Jih lahko naštejete?

Naj vam povemo, da je filmska umetnost med najmlajšimi umetnostmi in ji pravimo tudi sedma umetnost.

Ognjeni obroč/Pacific Rim (Guillermo del Toro, 2013), distribucija Blitz Film & Video

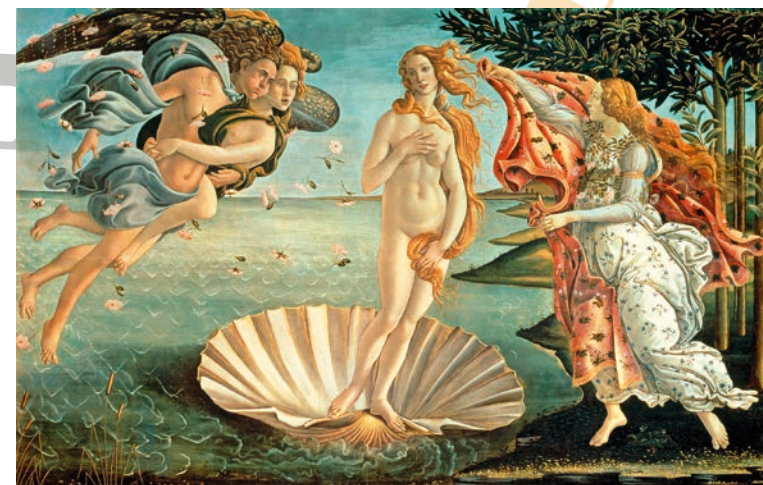
Dogodivščine barona Munchausna/The Adventures of Baron Munchausen (Terry Gilliam, 1988)

Zlatolaska/Tangled (Nathan Greno, Byron Howard, 2011) distribucija Cenex

Napoleon Bonaparte (Benjamin Robert Haydon, pred letom 1846)

Rojstvo Venere (Sandro Botticelli, 1482–1485)

Velikan (po vsej verjetnosti delo Asensia Julie, učenca Francisca Goye, 1808–1810)

Gugalnica (Jean-Honoré Fragonard, 1767)

Dvobojevalca/The Duellists (Ridley Scott, 1977)

Delovno poletje

Poletje se bliža koncu. Bili smo na počitnicah, se veliko kopali, sončili, se potepali in se zabavali. Po dolgem počitku pa moramo spet sestiti v šolske klopi in prijeti »delo« v roke.

Za nekatere pa je poletni čas še posebej delaven. Ravno v naših obmorskih krajih imajo nekateri prav v tem času najtežje delo, saj je dovolj vroče in suho za nastanek **začimbe**, ki jo pobirajo. Ali že veste o čem govorimo? Tako je, o **soli!**

Piranski solinarji že celo poletje skrbijo za kristalizacijske bazene »**kavedine**«, v katerih nastaja sol. **Solinarstvo** ima v Piranu že dolgo tradicijo. O piranskih solinah so ohranjeni zapisi iz leta **1274**, kar pomeni, da so solinarji svoje delo v toliko letih že dobro izpopolnili. Delo solinarja sicer ne poteka le poleti, ko pobirajo sol, ampak morajo veliko časa nameniti tudi vsakoletni pripravi in popravilu solnih polj.

Solinarji za obilno pridelavo soli potrebujejo **sončno, jasno vreme** in ugoden, **suh veter**, kar omogoča večje **izhlapevanje morske vode in izločanje soli** na kristalizacijskih bazenih »kavedinih«. Nasprotno pa dež, oblaki in vlažen veter onemogočajo nastanek soli. Dež **slanico** (vodo v bazenih) redči, oblaki preprečujejo, da bi sončni žarki neposredno segrevali morsko vodo v bazenih, vlažen veter onemogoča hlapenje vode. Torej je bilo vreme za solinarje zelo pomembno. Že stari solinarski rek pravi, da so za nastanek soli potrebni **voda, sonce in veter**. **»Per far sal ghe vol aqua, sol e bava.«**

Danes lahko vreme enostavno napovedujemo s pomočjo različnih računalniški izračunov, barometrov. Vremenske napovedi najdemo na svetovnem spletu, dnevno pa jih lahko spremljamo po radiu in televiziji. Včasih tega niso poznali. Solinarji so morali sami spremljati in znati napovedati vreme. Nenehno so se ozirali v nebo, opazovali obliko in

barvo oblakov, ugotavljali smeri vetrov itd.

Od vetrov so odvisne padavine, izhlapevanje vode v bazenih in tako celotna proizvodnja soli. Solinarji so dobro poznali **lastnosti vetrov**, njihove smeri pa so ugotavljali s pomočjo **rože vetrov**. V roži vetrov so označeni različni vetrovi, ki pihajo z različnih smeri neba. V sredino rože so solinarji pričvrstili **plodič dolgo-kljunatega čapljevca** t. i. »**paieto**«, ki so ga našli v okolici solin. Ta je bil občutljiv na vlago in se je tako obračal po vetru, saj je ta prinašal večjo ali manjšo količino vlage.

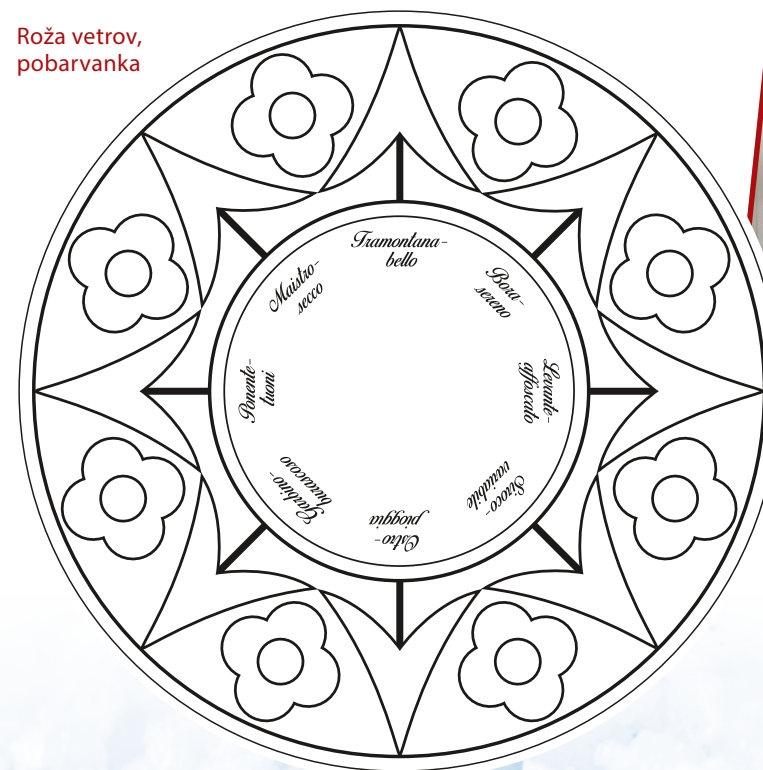
Foto: arhiv Pomorskega muzeja Piran

Roža vetrov

Na **roži vetrov** so označeni različni vetrovi.

Dobro si jo oglej in v praznine vpiši smeri vetrov.

Roža vetrov, pobarvanka

Tramontana piha z Zanj je značilno, da začne pihati nenadoma in da lahko doseže hitrost do 200 km/h.

Maestral piha z Maestral piha z morja proti kopnemu in prinaša stalno ter toplo vreme, kar ugodno vpliva na kristalizacijo soli. Navadno začne pihati po 10. uri, okrog 14. ure doseže največjo moč in preneha pihati pred sončnim zahodom.

Burja piha z Za burjo je značilno, da piha s kopnega proti morju v sunkih. Burja je razmeroma hladen in suh veter, prinaša pa jasno in sončno vreme.

Jugo ali **široko** piha z Jugo je topel in vlažen veter, ki prinaša spremenljivo vreme, največkrat tudi padavine. Čeprav piha enakomerno, lahko močno razburka morje.

Pobarvaj rožo vetrov in poišči značilnosti še preostalih vetrov! Ob prvi priložnosti se preizkusi in s pomočjo vetra poskušaj napovedati vreme. * Veronika

Kaj smo poleti počeli v muzeju?

V Mestnem muzeju v Umagu gostijo našo razstavo **Kamen na kamen ... Rimska arhitektura severozahodne Istre**. Z uporabniki in zaposlenimi Centra za inkluzijo ter podporo iz Buj smo izvedli ustvarjalno delavnico, na kateri smo izdelovali mozaike.

Na letošnjo **Poletno muzejsko noč** smo odprli razstavo **Slovenske ladje – 6 ladij Splošne plovbe** in imeli delavnico **vozlanja vozlov in abecede zastav**.

Naš istrski topo je večkrat zajadral. Udeležil se je regate starih bark in na solinarski praznik pripeljal sol v Piran.

Inštitut za oljkarstvo ZRS Koper

Oljka ni samo okras na pizzah, ampak tudi predmet številnih raziskav v znanosti. Na Inštitutu za oljkarstvo svoje raziskovalno delo namenjamo predvsem raziskavam na terenu in v laboratoriju. Z njimi želimo oljkarjem (pridelovalcem oljk) ponuditi rešitve za vsakdanje težave, s katerimi se srečujejo pri pridelavi in predelavi oljk.

Obiranje oljk

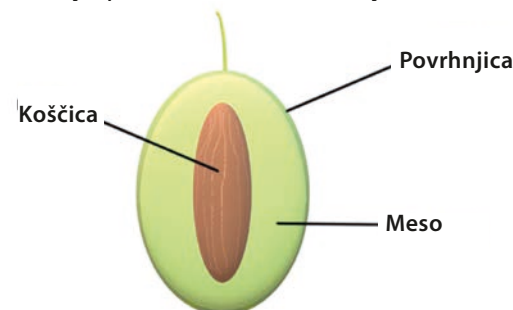
Delo v laboratoriju

V našem laboratoriju preizkušamo kakovost slovenskih in tujih oljčnih olj. V nasadih oljk ali oljčnikov pa preučujemo

vpliv različnih dejavnikov (namakanje, vremenske razmere, pojav bolezni in škodljivcev ...) na kakovost in količino pridelka.

Oljka je tipična sredozemska rastlina, ki so jo k nam prinesli Grki že v 4. stoletju pred našim štetjem. Danes oljko v Sloveniji največ gojijo v slovenski Istri, razširjena pa je tudi v Goriških brdih in Vipavski dolini. Plod oljke imenujemo oljka ali oliva, sok, ki ga iz njih iztisnemo, pa imenujemo oljčno olje. V Sloveniji je oljka druga najbolj razširjena sadna vrsta, kljub temu v primerjavi z glavnimi svetovnimi pridelovalkami, kot so Španija, Grčija, Italija in Turčija, pridelamo zelo malo oljk.

Prerez oljke

Vejica oljke s plodovi

Pridelovalci se najbolj bojijo slabega vremena, saj lahko bolezni in škodljivci oljke ob večji količini dežja predvsem v poletnih mesecih povzročijo odpadanje plodov in listov.

Bolezni in škodljivci

Oljčna muha je najpomembnejši škodljivec oljke. Naša najbolj razširjena sorta 'istrska belica' je na oljčno muho posebej občutljiva. V neugodnih vremenskih razmerah in ob neustreznem varstvu rastline lahko povzroči tudi izgubo celotnega pridelka. Odrasle osebkke (muhe) prepoznamo predvsem po rdeče-črnem zadku in po črni piki na koncu krila. Odrasle muhe odlagajo jajčeca v plodove oljk, iz katerih se razvijejo ličinke, ki se prehranjujejo z mesom oljke.

Pregledovanje plodov zaradi poškodb, ki jih povzročijo oljčna muha.

Najpomembnejša bolezen se imenuje **pavje oko**. Prepoznamo jo po značilnih okroglih poškodbah na zgornji strani listov, ki spominjajo na oko na pavjem repu. Posledica okužbe je odpadanje listja predvsem v spodnjem delu krošnje, kar se kaže v slabšem pridelku v prihodnjem letu.

Vpliv bolezni in škodljivcev skušamo zmanjšati na različne načine, saj lahko le iz zdravih in kakovostnih plodov pridelamo kakovostno oljčno olje ali namizne oljke.

Oljčno olje

Oljčno olje je zelo pomemben del sredozemske prehrane in simbol zdrave prehrane. Oljčno olje iz kakovostnih plodov se lahko uživa takoj po predelavi. Oljke se

Sveže oljčno olje po predelavi oljk

najprej zmelje v oljarnah ali torkljah. Sledi proces stiskanja, s katerim pridobimo pristni oljčni sok – deviško oljčno olje. Deviško oljčno olje razvrstimo v tri kategorije po kakovosti: najboljša je ekstra deviško oljčno olje, sledi deviško oljčno olje, najslabše pa je »lampante« oljčno olje, ki za prehrano ni primerno. Kakovostnega oljčnega olja ni mogoče prepoznati po barvi, saj je le-to lahko zeleno ali rumeno. Prepoznali pa ga boste po bogatem sadnem vonju (jabolk, svežih mandljev, artičok, paradižnikov in/ali po sveži pokošeni travi) ter rahlo do močnem pikantnem okusu.

Namizne oljke

V Sloveniji 99 % pridelanih oljk predelamo v oljčno olje, samo 1 % se jih ponudi kot namizne oljke. Plodovi oljke takoj po obi-

Namizne oljke

ranju niso užitni, saj so grenki in trpki. Zato jih je treba s posebno tehnologijo predelati, končni rezultat so vložene oljke.

Praznik oljk

Da je oljka pomembna rastlina za ljudi, se kaže tudi v tem, da 26. novembra praznujemo svetovni dan oljke, s čimer želimo spomniti na vse koristne učinke, ki jih oljčno olje in oljke imajo na naše telo. V čast te kulturno in gospodarsko pomembne rastline bomo na ta dan na Inštitutu za oljkarstvo organizirali okroglo mizo. 30. novembra pa bomo pripravili Festival namiznih oljk in mladega oljčnega olja, kjer boste lahko preizkusili različna oljčna olja in vložene oljke.

Vabljeni, da se nam pridružite! * IZO ZRS

Šampion in vice šampiona na Festivalu namiznih oljk 2018

Naloga:
S pomočjo opisov bolezni in škodljivcev iz besedila ugani ime škodljivca oz. bolezni na fotografijah:

Slika: Natasha Wright, Cook's Pest Control, Bugwood.org
<https://www.insectimages.org/browse/detail.cfm?imgnum=5189096>

Prva je oljčna muha, drugo je pavje oko.

Katere predstave si boste na 9. festivalu Pri svetilniku lahko ogledali

28. september–14. november 2019

prvi prizor

Tatjana Doma, Jaša Jamnik

Super reva

Gledališče Koper in Slovensko stalno gledališče, Trst

Krstna uprizoritev

Režija: Jaša Jamnik

Igralci: Igor Štamulak, Anja Drnovšek, Blaž Popovski, Tadej Pišek, Rok Matek (na posnetku)

Razgraški Jure komaj čaka, da ga mlajši brat Lukec pelje na posebno, izjemno slastno torto. Juretovo nestrpno pričakovanje se hitro spremeni v razočaranje, saj brata ni od nikoder. V slabo voljo ga spravi še prihod prijateljice Tine, ki jo je pridni Lukec prav tako povabil na torto. Juretu to seveda ni všeč. Malo je ljubosumen, ker je na skrivaj zaljubljen v Tino. Po drugi strani pa se boji, da bi pojedla preveč torte, saj je tudi ona nora na sladkarije in jih lahko poje skoraj toliko kot on. Stvari se začnejo zapletati, ko poštar prinese paket za Lukca. Tega še vedno ni od nikoder. Jureta in Tino pa obiskujejo sumljivi in nepričakovani gostje, ki ju spravljajo v paniko.

Oton Župančič

Mehurčki

Gledališče Koper

Režija: Jaka Ivanc

Igralci: Tinkara Kovač, Siniša

Bukinac, Rok Kravanja

V Gledališču Koper so posamezne pesmice umestili v privlačno, duhovito in otrokom všečno zgodbo o Cicibanu, ki zvečer ne more

(in noče) zaspati. Zato z Možičkom Kopitljačkom, ki oživi le takrat, ko sta s Cicibanom sama, uganjata norčije: poletita na papirnatem zmaju, napihujeta in spuščata gromozanske milne mehurčke, jezditna na vranem konjiču. Toda kaj, ko njuno zabavo vsakič prekineta mama, ki vstopi v otroško sobo, da bi preverila ali Ciciban že spi ...

Eno od ključnih vlog v predstavi bo tokrat imela glasba, ki bo slogovno poudarjene pesmice kar najbolj poskušala približati otrokom.

Po Franu Milčinskem: ustvarjalci predstave

Butalci

Gledališče Koper

Režija: Jaka Ivanc

Igrajo: Anja Drnovšek, Tjaša Hrovat, Jaša Jamnik, Luka Cimprič, Rok Matek, Igor Štamulak

Butalci so imenitnega rodu. Butale so imenitne. V Butalah imajo vse, in vse imenitnejše kot Tepanjčani, in jim do popolne imenitosti ne manjka dosti.

Butalski gasilci so nezaslišano bolj imenitni od gasilcev drugod. Gasilska disciplina, strumnost in neustrašnost veljajo v Butalah, in so gasilci v nemajhen okras ne le procesijam, nego vsemu duhovnemu življenju in napredku, kar ga je v Butalah.

Butalska policija je strah in trepet. Še policaj se je včasih ustraši. Najbolj pa se je boji Cefizelj, grozanski razbojnik, ki zanj pravijo, da je že sedem ljudi zadušil, in pa tri ženske.

Silen je v Butalah blagoslov! Obilno imajo vseh dobrot. Gnoja imajo dosti, in dober koruzen kruh, niti jim ne manjka dežja in sonca in poleti muh.

Mark Haddon – Simon Stephens Skrivnostni primer ali Kdo je umoril psa

Gledališče Koper in SNG Nova Gorica

Režija: Renata Vidič

Igralci: Žiga Udir, Helena Peršuh, Gorazd Jakomini, Anja Drnovšek, Medea Novak / Andrijana Boškoka Batič, Rok Matek, Luka Cimprič, Jure Kopušar

Petnajstletni Christopher najde umorjenega Wellingtona, sosedovega psa. Umor ga močno vznemiri, zato se odloči, da bo izsledil storilca in napisal detektivko o skrivnostnem primeru. Pri raziskovanju naleti na odpor sosedov, najbolj pa mu nasprotuje njegov oče Ed. Christopher ne odneha in postopoma se mu začne razkrivati zgodba zamolčanih družinskih skrivnosti. Iz njegovega pristopa k problemu, nenavadnega vedenja in načina razmišljanja je jasno, da je Christopher zelo inteligenčen, tako rekoč matematični genij, vendar z avtistično motnjo, imenovano aspergerjev sindrom, ki ga ovira predvsem v komunikaciji in pri nadziranju impulzivnih reakcij. Toda prav ta njegova posebnost nam omogoča, da skozi njegovo opazovanje ter razumevanje situacij in odnosov ugledamo življenje drugače, kot smo ga sicer vajeni doživljati.

- Učna ura o gledališču
- Pogovori o predstavi
- Otroška ustvarjalna delavnica An ban
- Improvizirajmo!

POKRAJINSKI MUZEJ KOPER
MUSEO REGIONALE DI CAPODISTRIA
KOPER REGIONAL MUSEUM

CN COSTIERA

OSREDNJA KNJIŽNICA
SREČKA VILHARJA KOPER

BIBLIOTECA CENTRALE
SREČKA VILHARJA CAPODISTRIA

POKRAJINSKI ARHIV KOPER
ARCHIVIO REGIONALE DI CAPODISTRIA

otok

POMORSKI MUZEJ - SERGEJ MASERA - PIRAN
MUSEO DEL MARE - SERGEJ MASERA - PIRANO

MESTNA OBČINA KOPER
COMUNE CITTÀ DI CAPODISTRIA

Občina Isola
Comune di Isola

OBČINA PIRAN
COMUNE DI PIRANO

Občina Ankarano
Comune di Ancarano

Svetilnik / Kulturni občasniki za mlade zanesenjake / Letnik XIII, številka 1 / Izdajajo: Gledališče Koper, za izdajatelja Katja Pegan; Pokrajinski muzej Koper, za izdajatelja dr. Luka Juri; Comunità Autogestita Costiera della Nazionalità Italiana di Capodistria, za izdajatelja Alberto Scheriani; Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper, za izdajatelja David Runco; Pokrajinski arhiv Koper, za izdajatelja mag. Nada Čibej; Otok – zavod za razvijanje filmske kulture, za izdajatelja Lorena Pavlič; Pomorski muzej – Museo del mare "Sergej Mašera" Piran – Pirano, za izdajatelja Franco Juri; Znanstveno-raziskovalno središče Koper, za izdajatelja prof. dr. Rado Pišot / Uredniški odbor: Samanta Kobal (urednica; info@gledalisce-koper.si), Brigita Jenko (brigita.jenko@pokrajinskimuzejkoper.si), Roberta Vincoletto (info@centrocmbej.eu), Urška Bonin (urska.bonin@kp.sik.si), Nada Čibej (nada.cibej@arhiv-koper.si), Lorena Pavlič (lorena.pavlic@isolacinema.org), Veronika Bjelica (veronika.bjelica@gmail.com), Alenka Obid (alenka.obid@zrs-kp.si) / Lektorica slovenskega jezika Alenka Juvan / ISSN CS06–158X / Priprava slik in tisk Tiskarna Vek Koper / Naklada 2.600 / Koper, september 2019 / Naslovno ilustracijo za predstavo Super reva narisal Vedran Mutavčić /